

Strošiūnų teriologinis draustinis

Strošiūnų teriologinis (zoologinis) draustinis įsteigtas 1991 m. lapkričio 28 d. Kaišiadorių rajono tarybos. Jam suteiktas savivaldybės saugomos teritorijos statusas. Draustinyje saugoma unikalios susiformavusi gamtinė ekosistema, gyvūnijos veisimosi buveinės, šikšnosparniams tinkami gyventi ar apsistoti miškai. Draustinio steigimo tikslas – saugoti čia gyvenančias ne tik Lietuvoje bet ir Europos mastu saugomas retas, nykstančias žinduolių rūšis, o ypač didžiąją miegapelę, kuri įrašyta į Lietuvos raudonąją knygą ir Lietuvos griežtai saugomų gyvūnų rūšių sąrašą.

Šiuo metu Lietuvoje žinomos trys miegapelių rūšys – didžioji, lazdyninė ir miškinė. Visos jos rastos ir gyvena Kaišiadorių rajono saugomose teritorijose. Strošiūnų ir Rumšiškių draustiniuose gyvybingos didžiosios ir lazdyninės miegapelės populiacijos. O Šešuvos botaniniame draustinyje bei gretimuose Pravieniškių miškų masyvuose iškabintuose inkiluose aptikta miškinė miegapelė, ir tai yra viena iš dviejų šalyje žinomų populiacijų.

Strošiūnų teriologinio draustinio teritorija (plotas 121,7 ha) yra sudėtinė ir neatskiriama valstybinio Strošiūnų kraštovaizdžio draustinio teritorijos dalis, išsidėsčiusi vakarinėje vientiso Strošiūnų miško masyve. Šis izoliuotas miškas su savitu ir išskirtinu kraštovaizdžiui – geografinis unikumas, todėl jo apsaugai 1992 metais įsteigtas valstybinis Strošiūnų kraštovaizdžio draustinis su siekiamybe išsaugoti ypač raiškų unikalios, stipriai eroduotos, moreninės pakilumos kraštovaizdį. Kraštovaizdžio draustinio bendras plotas 3148,9 ha, o Kaišiadorių rajonui priklauso net 86,6 % (2728 ha) šio draustinio teritorijos. Pietrytinę Strošiūnų kraštovaizdžio draustinio dalį užima ekologinio tinklo „Natura 2000“ buveinių apsaugai svarbi 53,38 ha teritorija – Strošiūnų šilas. Šioje teritorijoje nuolatos gyvena Europos mastu saugomos gyvūnų rūšys: varliagyviai – raudonpilvė kūmutė ir skiauterėtasis tritonas; vabzdys šarvuotoji skėtė, teriologiniame draustinyje rastas saugomas vabalas – žiaurusis puikiazygis.

Šios dvi skirtingą apsaugos statusą turinčios saugomos teritorijos kartu sudaro labai reikšmingą gamtinį karkasą ir saugius natūralius gamtinius koridorius, kuriais keliauja ir plinta augalai ir gyvūnai. Abiejų draustinių kraštovaizdis pasižymi ypatingu reljefu – kalvomis, daubomis, raguvomis, kurių polinkio kampai svyruoja nuo 1,5 iki 6 laipsnių. O Strošiūnų moreninė pakiluma yra pagrindas mažųjų upynų geoekologinei takoskyrai. Tai vandenskyros vieta į Neries upyną (rytus) ir į Strėvos, o toliau ir į Nemuno upyną (pietus), nors hidrografinis tinklas čia labai retas – pasitaiko tik nedidelių upelių, griovių, maitinamų šaltinių ir lietaus vandens.

Įvairialypė geografinė sala savita gamtine įvairove. Ypač svarbūs bręstančių ir brandžių miškų sklypai. Tad dėl faktinės biotos apsaugos draustiniuose išskirtos stipresnio apsaugos statuso (neleistini jokie miško kirtimai) saugomos teritorijos – kertinės buveinės: eglynų ir mišrių miškų su eglėmis; pušynų ir mišrių miškų su pušimis; šlapiųjų eglynų ir mišrių miškų su eglėmis; plačialapių ir mišrių miškų.

Stebėjimai ir tyrimai. Draustinio teritorijoje dar nuo 1988 metų vykdomi gyvūnijos stebėjimai. Stebėjimų rezultatų pagrindu ir buvo įsteigtas šis draustinis, vėliau patekęs į valstybės saugomą teritoriją. Kaišiadorių rajone 1991–1992 m. net penkiose Kaišiadorių rajono vietovėse iškelti ir tikrinant inkilus vykdytos nuoseklesnės didžiųjų miegapelių paieškos. Didžiosios miegapelės buvo aptiktos dviejose Strošiūnų šilo vietose. Tyrimus vykdė D. Dementavičius ir V. Malinauskas. Buvo iškelta ne vienas šimtas inkilų paukščiams, o juose taip pat aptikta didžiųjų ir lazdyninių miegapelių su jauniklių vados.

1990–2021 m. draustinyje buvo atliekami epizodiški ir išsamūs gyvosios gamtos tyrimai, vykdytas saugomų rūšių monitoringas, atitinkantis Europos bendrijos svarbos rūšių monitoringo metodiką.

Stebėsenos tikslas buvo įvertinti draustinyje gyvenančių gyvūnų, ypač žinduolių, rūšių būklę, didžiosios miegapelės populiacijos gyvybingumą bei gausumą, iškeltų inkilų efektyvumą veisimuisi, taip pat vykdyta naujų saugomų rūšių gyvūnų paieška. Atsižvelgiant į stebėsenos rezultatus, draustinyje didelis dėmesys skiriamas miegapelių ir šikšnosparnių apsaugai: nuolatos stebima draustinio būklė, atnaujinamos biotechninės priemonės, skirtos didžiosioms miegapelėms, šikšnosparniams, paukščiams. Iki 2022 metų draustinyje aptikta 37 paukščių ir 28 žinduolių rūšys. Draustinio 1, 5, 6 kvartaluose aptikta ne tik didžiųjų ir lazdyninių miegapelių, bet ir 4 rūšių šikšnosparnių: europinis plačiaasis (*Barbastella barbastellus*) – saugomas Europos bendrijos mastu, vėlyvasis šikšnys (*Eptesicus serotinus*) – Lietuvoje saugoma rūšis, be to, gyvena arba laikinai apsistoja vandeninis pelėausis (*Myotis daubentonii*) ir Natuzijaus šikšniukas (*Pipistrellus nathusii*).

Kas ta didžioji miegapelė? Tai žvėrelis, priklausantis žinduolių klasei, graužikų būriui, miegapelinių šeimai ir yra pats didžiausias tarp Lietuvos miegapelių. Suaugusių individų kūno ilgis siekia 13–18 cm, uodegos ilgis – 10–17 cm. Šalyje suaugę individai vasarą sveria 70–100 g, prieš žiemos įmygį – 110–130 g. Kailiukas pilkas, pelenų spalvos, suaugusių individų – rusvo atspalvio. Kūno dydžiu didžioji miegapelė truputį mažesnė už žiurkę, o išvaizda ir elgesiu primena miniatiūrinę voveraitę – uodega papurusi plaukais, labai vikri, karstosi medžiais ant žemės paviršiaus nusileidžia retai. Tai šiltesnių kraštų gyventojos, paplitusios Pietų ir Vidurio Europoje. Lietuvos teritorijoje yra mažiau nei 1 % žinomo didžiųjų miegapelių arealo. Lietuva ir Latvija yra siauriam arealo pakrašty. Šiaurinėje arealo dalyje didžiosios miegapelės nyksta visų pirma dėl miškų kirtimo.

Miegapelės naktiniai gyvūnai. Dienas leidžia savo guoliuose (drevėse, inkiluose, po medžių šaknimis), naktimis aktyviai maitinasi. Ažuolo gilės ir lazdyno riešutai yra pagrindinis didžiųjų miegapelių maisto šaltinis rudenį, tačiau minta ir kitu augaliniu maistu: vaisiais, uogomis, sėklomis, pumpurais, kartais vabzdžiais, paukščių kiaušiniiais ir jaunikliais.

Poravimasis vyksta liepos mėnesio pirmoje pusėje, nėštumas trunka apie 25 dienas. Per trumpą aktyvumo sezoną didžiosios miegapelės atveda tik vieną jauniklių vadą. Dažniausiai rugpjūčio mėnesį patelės atsiveda 5–6 jauniklius (gali būti 3–8). Jaunikliai vedami lizduose, suneštuose iš medžių ir krūmų lapų, medžių drevėse arba inkiluose. Būdami apie 1,5 mėnesio amžiaus didžiosios miegapelės jaunikliai tampa savarankiški, lytiškai subręsta ir gali daugintis antraisiais gyvenimo metais, nors dažniausiai pradeda daugintis tik trečiaisiais. Veisimosi metu didžiosios miegapelės patelės turi nedideles (0,4–0,8 ha) individualias teritorijas. Maksimali didžiųjų miegapelių gyvenimo trukmė laisvėje gali siekti 14 metų, vidutinė jų gyvenimo trukmė yra 2–5 metai, per kuriuos patelės atveda jauniklius dažniausiai tik 1–2 kartus.

Prieš žiemą miegapelės gerai įminta ir sukaupia poodinį sluoksnį riebalų, todėl žiemos įmygio metu, periodiškai atsibusdamos ir vėl užmigdamos, jos gali išmiegoti iki 8 mėnesių, nuo rugsėjo iki gegužės. Drevės senuose ąžuoluose – svarbiausios jų lizdavietės. Didžiosios miegapelės veisiasi tose pačiose buveinėse, kuriose ir gyvena, tačiau turi biologijos bruožą – gali vienus metus visiškai nesidauginti, nes tai labai priklauso nuo pagrindinių mitybinių augalų – ąžuolo, lazdyno – derliaus. Taip nutinka, kai metai būna nederlingi – trūksta riešutų ir gilių. Mėgstamiausios miegapelių veisimosi ir gyvenimo vietos – seni ąžuolynai, brandūs mišrūs, su senais ąžuolais medynai, kuriuose yra vešlus tankus lazdynų trakas.

Žiežmarių girininkijos 5-ame kvartale yra 62,3 ha medynas, augavietės įvairios, jas sudaro 9 medžių rūšys, plote vyrauja ąžuolai (31 %), liepos (20,7 %), pušys (14,3 %), eglės (17 %), beržai (9,8 %), auga 170 metų ąžuolai, o atskiri sklypai įtraukti į reprezentacinius plotus. 6-o kvartalo 21 ha

medyno sudėtis grupinė, augavietė įvairuoja, pagal medžių rūšis dominuoja eglės, ąžuolai. Pastarųjų beveik 70 %. Čia yra įsteigta EB svarbos buveinė – plačialapių ir mišrūs miškai. Draustinio teritorijos 6-ame kvartale yra išlikusių 180 metų amžiaus ąžuolų. Tokia medynų įvairovė ir jų gamtinė branda yra pagrindas biologinei įvairovei išlikti. Tai našūs, mišrūs Vidurio Lietuvos miškai.

Miegapelės aptinkamos visame draustinyje. Didžiosios miegapelės dažniausiai inkilus naudoja veisimuisi ir įprastam gyvenimui 5-iuose draustinio kvartaluose. 2020–2021 metais inkiluose 22 atvejais aptiktos didžiosios miegapelės (pavienės – 4 atvejais, su jaunikliais – 18 atvejų, neretai aptikti 5–6 jaunikliai, rečiau po vieną), 2 atvejais gyveno ir lazdyninės miegapelės. Per ilgą laiką draustinyje iškelta šimtai inkilų, kuriais naudojasi ne tik miegapelės, pelės, bet ir vabzdžiai, dažnai ir paukščiai.

1997 metais šalyje buvo žinomos 8 didžiųjų miegapelių populiacijos, o 2022 metais – jau 11. Kaišiadorių rajone yra dvi gyvybingos didžiųjų miegapelių populiacijos – Rumšiškių miške (Gastilionių botaninis zoologinis draustinis, 238 ha plotas) ir Strošiūnų miške, kuriame 1988–2022 metais buvo aptiktos 4 didžiųjų miegapelių radavietės. Draustinyje dažniausiai jos aptinkamos 5 ir 6 kvartaluose, tačiau rasta ir kituose miško sklypuose, kur išlikę tinkami miškai, Baruolių miške ir kitapus automagistralės – Bačkonių miško parke.

Didžiųjų miegapelių populiacija draustinyje vertintina kaip viena perspektyviausių ir gyvybingiausių šalyje, o pats draustinis išlieka labai svarbus saugant didžiųjų miegapelių ir kitų gyvūnų rūšių gyvenamąją aplinką. Didžiosios miegapelės gyvena ne tik visame draustinyje bet ir už jo ribų, tačiau joms ten nėra saugu. Tie šalyje, tiek ir Kaišiadorių rajone žinomos didžiųjų miegapelių populiacijos yra viena nuo kitos izoliuotos, todėl dėl rūšies biologinių savybių (nesiveisimo dėl maisto stokos) ir ekologinių veiksnių (netinkamo elgesio su buveinėmis – miškų ir lazdynų kirtimo) gali būti nesunkiai sunaikintos. Todėl procesui stebėti ir valdyti reikalingos žmogaus pastangos. Draustinį supa stipriai urbanizuotos teritorijos – miestai ir gyvenvietės, kaimai, o labiausiai apriboja automagistralė ir geležinkelis, aktyviai veikiantys smėlio ir žvyro karjerai. Strošiūnų miškas su kitais didesniais miškais nesusisiekia, todėl čia esanti gyvūnijos bendrija yra izoliuota, o tai reiškia, kad sunaikinus tinkamas buveines galimai negrįžtamai išnyktų ir didžiosios miegapelės populiacija, kaip tai jau atsitiko ne vienoje šalies vietoje.

Kodėl ir kaip reikia saugoti miegapelės? Didžioji miegapelė yra saugoma pagal tarptautinius ir nacionalinius teisės aktus. Visų pirma šios miegapelės ir kitų saugomų laukinių gyvūnų, augalų ir grybų rūšių apsauga reglamentuojama Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių įstatymu ir yra įrašyta į Lietuvos Respublikos griežtai saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių sąrašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2010 m. balandžio 1 d. įsakymu Nr. D1-263 „Dėl Lietuvos Respublikos griežtai saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių sąrašo patvirtinimo“. Didžioji miegapelė įrašyta į Europos laukinės gamtos ir gamtinės aplinkos apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) III priedėlį „Globojamos faunos rūšys“. Konvencijos 7 straipsnyje nustatyta, kad Konvenciją pasirašiusios šalys imasi įstatyminių ir reglamentuotų priemonių, nukreiptų ir reikalingų globoti laukinės faunos rūšims, išvardintoms III priedėlyje. Didžiųjų miegapelių apsaugai Lietuvoje įsteigti du pirmieji draustiniai: Kaišiadorių rajono savivaldybės tarybos 1991 m. lapkričio 28 d. sprendimu Nr. 161 „Dėl vietinės reikšmės saugomų teritorijų paskelbimo“ įsteigti Strošiūnų ir Rumšiškių teriologiniai draustiniai. Ir tik 2016 metais, tvirtinant Kauno marių regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų planus, Kauno marių regioniniame parke išskirtas Gastilionių botaninis-zoologinis draustinis, kurio vienas iš tikslų – išsaugoti vieną unikaliausių Rumšiškių miško zoologinių vertybių – ypač retų Lietuvoje žinduolių – didžiųjų miegapelių populiaciją.

Identifikuotos esminės apsaugos priemonių spragos, kurios nepalankios rūšies apsaugos būklei: 1) saugomose teritorijose nepakankamas miškų naudojimo specialus reglamentavimas atsižvelgiant į saugomų rūšių ekologinius poreikius; 2) aplinkui esančių miškų kirtimas. 2014 metais parengtas valstybinis didžiosios miegapelės apsaugos planas, kurio pagrindiniai uždaviniai: 1) apsaugoti didžiosios miegapelės buveines radavietėse; 2) informuoti visuomenę apie didžiąsias miegapeles ir jų apsaugą; 3) nustatyti didžiosios miegapelės paplitimą visame Strošiūnų kraštovaizdžio draustinyje; 4) vykdyti didžiosios miegapelės populiacijų būklės stebėseną; 5) plėtoti saugomos rūšies tyrimus.

Miegapelių priešai gamtoje – dieniniai plėšrieji paukščiai, pelėdos, kiaunės, o didžiausią žalą šiai rūšiai daro žmogaus ūkinė veikla. Kirtimais naikinami tinkami gyventi medynai, pabloginamos arba visiškai sunaikinamos gyvūnų gyvenimo sąlygos. Pagrindinis didžiųjų miegapelių trikdymo faktorius yra miško ir lazdynų trako kirtimas. Kirtimai mažina miškingumą ir miško įvairovę, o atsodinti miškai ne visada yra tinkami miegapelėms. Trūksta ažuolynų ir lazdynų. Draustinis yra svarbi oazė saugant čia augančius brandžius ažuolynus su lapuočių priemaiša, liepynus, pušynus ir eglynus su lazdyno traku, kurie yra tinkamiausi saugomiems gyvūnams gyventi.

Jei ne draustinio statusas, galbūt būtume praradę šį gamtos kampelį su ažuolynų augalija ir gyvūnija, miegapelėmis ir šikšnosparniais – išskirtinai saugomomis ir jautriomis kintančiais gamtinei aplinkai gyvūnų grupėmis. Todėl draustinio paskirtis išsaugoti tinkamiausius saugomiems gyvūnams gyventi brandžius ažuolynus su lapuočių priemaiša, liepynus, pušynus ir eglynus su lazdyno traku tampa dar svarbesnė. Ne tik draustinyje, bet ir kituose sklypuose svarbu išsaugoti senus drevėtus medžius, lazdynų plotus – pagrindines miegapelių maisto plantacijas. Miškų savininkai ir valdytojai turėtų ūkininkauti taip, kad šiame izoliuotame gamtos kampelyje visiems užtektų vietos, o gamtinė įvairovė būtų saugi. Čia neturėtų būti plynai kertami miškai, turi didėti medynų amžius, juk brandūs medžiai geriau dera, juose daugėja drevių. Nereikėtų valyti miško trako ir naikinti drevėtų medžių, nes jeigu neliktų esamos gamtinės aplinkos – neliktų ir miegapelių bei kitų saugotinių rūšių. Draustinio teritorija gamtinės įvairovės prasme – viena turtingiausių Vidurio Lietuvoje, todėl draustinis privalo atlikti savo misiją – vykdyti didžiosios miegapelės populiacijų būklės stebėseną.

Draustinis tarnauja ir pažinimui. Gamtininkai draustinyje vykdo ne tikai nuolatinius gyvūnijos stebėjimus, kurių rezultatai skelbti įvairiuose moksliniuose ir populiarinimo leidiniuose. Draustinis pasitarnauja visuomenės švietimui ir mokymui – rengiamos radijo ir televizijos laidos, organizuojamos pažintinės ekskursijos, išleistas pažintinis leidinys „Draustiniai miegapelėms. Kiti informacijos šaltiniai: Malinauskas V., Dementavičius D. 1993. Didžioji miegapelė (*Glis glis* L.) Strošiūnų šile. Raudoni lapai, 1: 4–5; Malinauskas V. (sud.). 1998. Kaišiadorių rajono gyvūnijos atlasas. 1986–1997. Žuvys, varliagyviai, ropliai, paukščiai, žinduoliai.

Ko negalima daryti draustinyje? Teriologiniuose (zoologiniuose) draustiniuose taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos. Draudžiama veikla: apsodinti mišku miško laukymes ir aikštes; įrengti automobilių stovėjimo aikšteles; įrengti šėryklas kanopiniams žvėrim; įrengti viliojimo vietas kanopiniams žvėrim; lankytis nuo balandžio 1 d. iki rugpjūčio 1 d., išskyrus atvejus, kai: a) atliekami žemės ar miškų ūkio darbai; b) vykdomi draustinio tvarkymo darbai ir jiems vykdyti yra gautas už teriologinio draustinio apsaugą atsakingos institucijos pritarimas; c) vykdomi aplinkos tyrimo, aplinkos monitoringo, mokslo tiriamieji darbai; d) vykdoma aplinkos apsaugos valstybinė kontrolė ir saugomos teritorijos kontrolė (Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas Nr. XIII-2166, 2019 m. birželio 6 d.).

APLINKOS MONITORINGO SAUGOMŲ TERITORIJŲ GYVOSIOS GAMTOS (ZOOLOGINIŲ) TYRIMŲ 2020-2021 METAIS ATASKAITA.

STROŠIŲNŲ TERIOLOGINIS DRAUSTINIS

Monitoringo tikslas. Rinkti duomenis, būtinus nustatant pagrindines natūraliosios gyvūnijos kitimo tendencijas Kaišiadorių rajono savivaldybės įsteigtose saugomose teritorijose.

Monitoringo uždaviniai.

1. Stebėti ir vertinti gyvūnijos rūšių būklę, populiacijų gyvybingumą bei gausumo kaitos (būklės) pagrindines tendencijas savivaldybės įsteigtose saugomose teritorijose.
2. Įvertinti rūšių gausumą ir būklę tyrimo vietose.
3. Remiantis tyrimų duomenimis nustatyti galimas grėsmes saugomoms rūšims ir jų buveinėms.
4. Palyginti gautą informaciją su istoriniais tyrimų duomenimis (literatūra, ar esama pas Pirkėją.).
5. Analizuoti ir vertinti vykdomų aplinkosaugos priemonių veiksmingumą, rengti rekomendacijas saugomų teritorijų stabilumui, siūlyti priemones saugomų rūšių apsaugai.
6. Vykdyti fotofiksaciją.

Metodai. Vadovautasi Europos bendrijos svarbos rūšių monitoringo metodikomis, patvirtintomis valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2016 m. vasario 26 d. įsakymu Nr. V-16 „Dėl Europos Bendrijos svarbos rūšių monitoringo metodikų patvirtinimo“.

Informacijos vertinimas. Vertinta biologinės įvairovės saugomose teritorijose stebėsenos rezultatai, vadovautasi kriterijais, nurodytais Europos bendrijos svarbos rūšių monitoringo metodikose, saugomų rūšių apsaugos statusu (Raudonoji knyga) ir kitais teisės aktais, mokslinėmis rekomendacijomis, planavimo dokumentais.

Strošiūnų teriologinis draustinis

Vieta, monitoringo objektai ir tyrimo laikotarpis.

Plotas savivaldybės teritorijoje - 121,741 ha. Saugomos vertybės: reti žinduoliai (šikšnosparniai ir didžiosios miegapelės (*Glis glis*)). Jų ir buveinių apsauga. Monitoringo metai 2020-2021.

Darbo rezultatai.

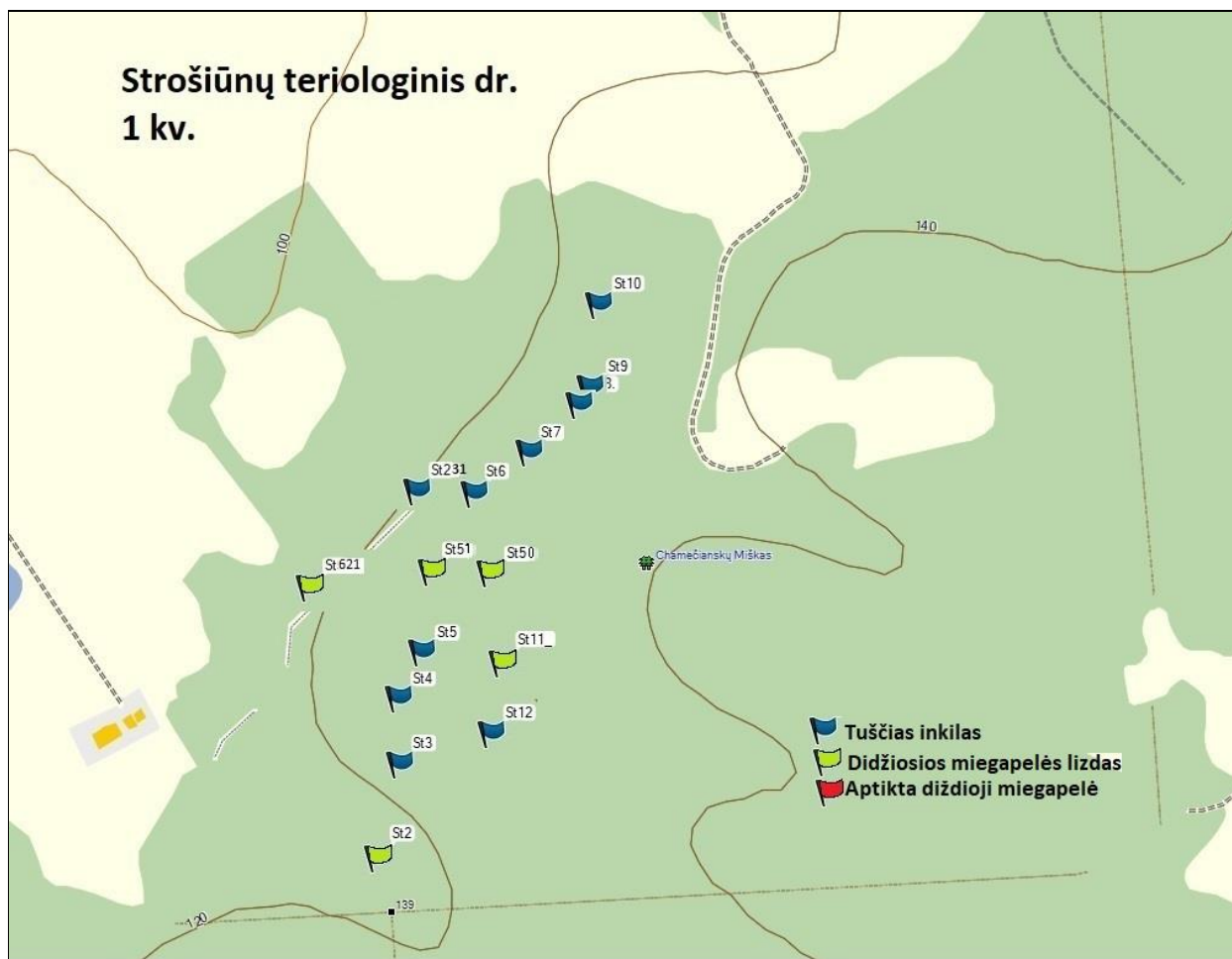
Strošiūnų teriologiniame draustinyje 2020-2021 m. registruotos 28 žinduolių rūšys (4 lentelė).

2015 m. Kauno T. Ivanausko zoologijos muziejaus darbuotojų vykdytame didžiųjų miegapelių monitoringe Strošiūnų teriologiniame draustinyje buvo iškelti 67 inkilai. Dabai buvo vykdomi 1, 3 ir 5 kvartaluose. Iš viso 9 skirtinguose inkiluose aptikta 15 didžiųjų miegapelių. Darbus vykdė V. Gedminas ir K. Martinaitis. Duomenys nepublikuoti. (1 lentelė.).

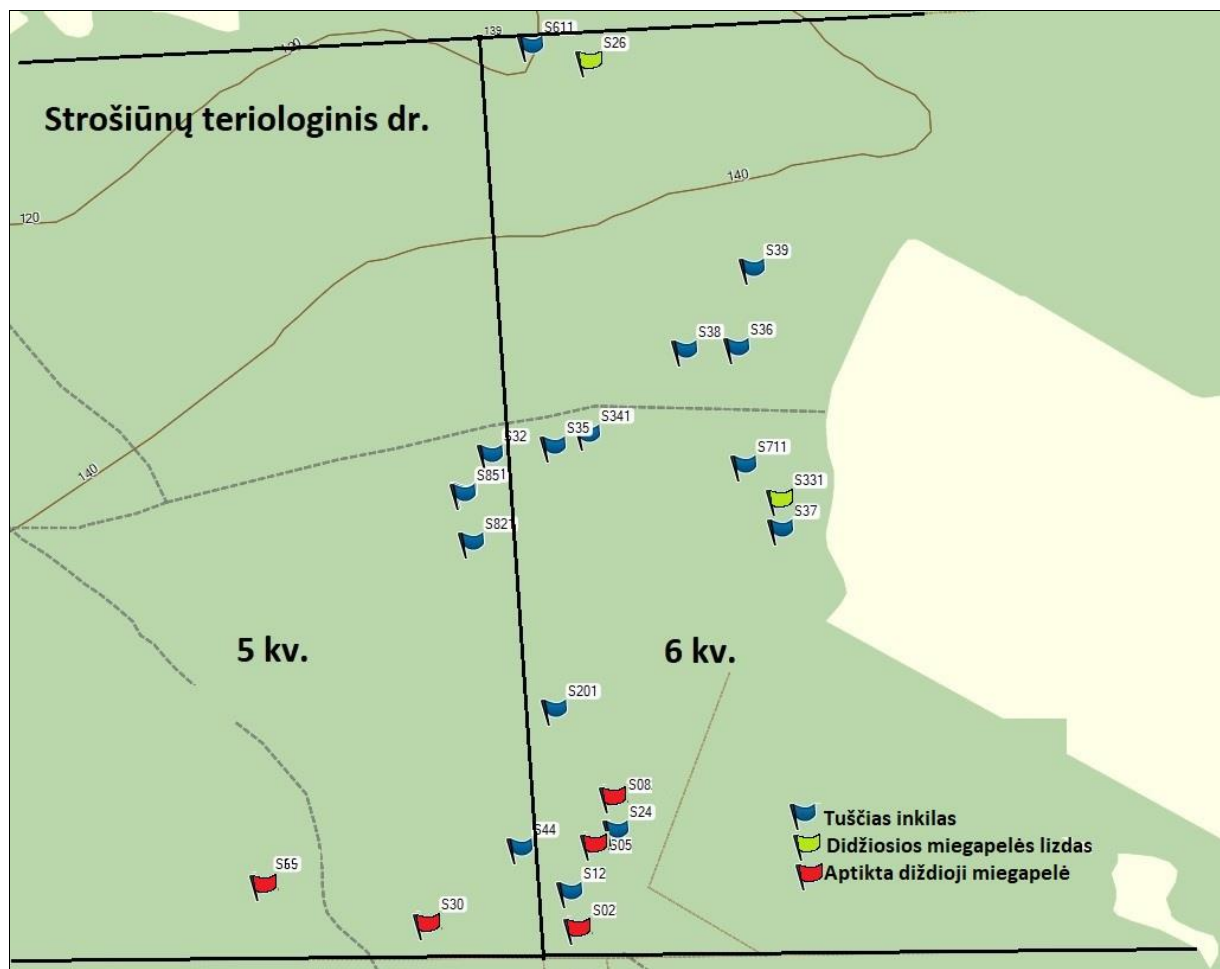
2020 m. pradėti Lietuvoje saugomų žinduolių sąraše esančių didžiųjų miegapelių tyrimai Kaišiadorių r. Strošiūnų teriologiniame draustinyje. Iš viso iškelti 36 inkilai. Tiriama visuose draustinio kvartaluose (1, 3 ir 5 kv.). Darbai vykdyti vadovaujantis miegapelių paieškų metodiniais nurodymais (Juškaitis,

2000, 2009). Rezultatai pateikiami lentelėje, paveikslėliuose parodyti žemėlapiai su inkilų iškėlimo vietomis (2 lentelė, 1-2 pav.). Iš viso 5 skirtinguose inkiluose aptiktos 6 didžiosios miegapelės (*Glis glis*).

1 pav. Didžiųjų miegapelių monitoringas Strošiūnų teriologiniame draustinyje 2020 m.
Inkilų iškėlimo ir juose aptiktų miegapelių vietos

2 pav. Didžiųjų miegapelių monitoringas Strošiūnų teriologiniame draustinyje 2020 m.
Inkilų iškėlimo ir juose aptiktų miegapelių vietos

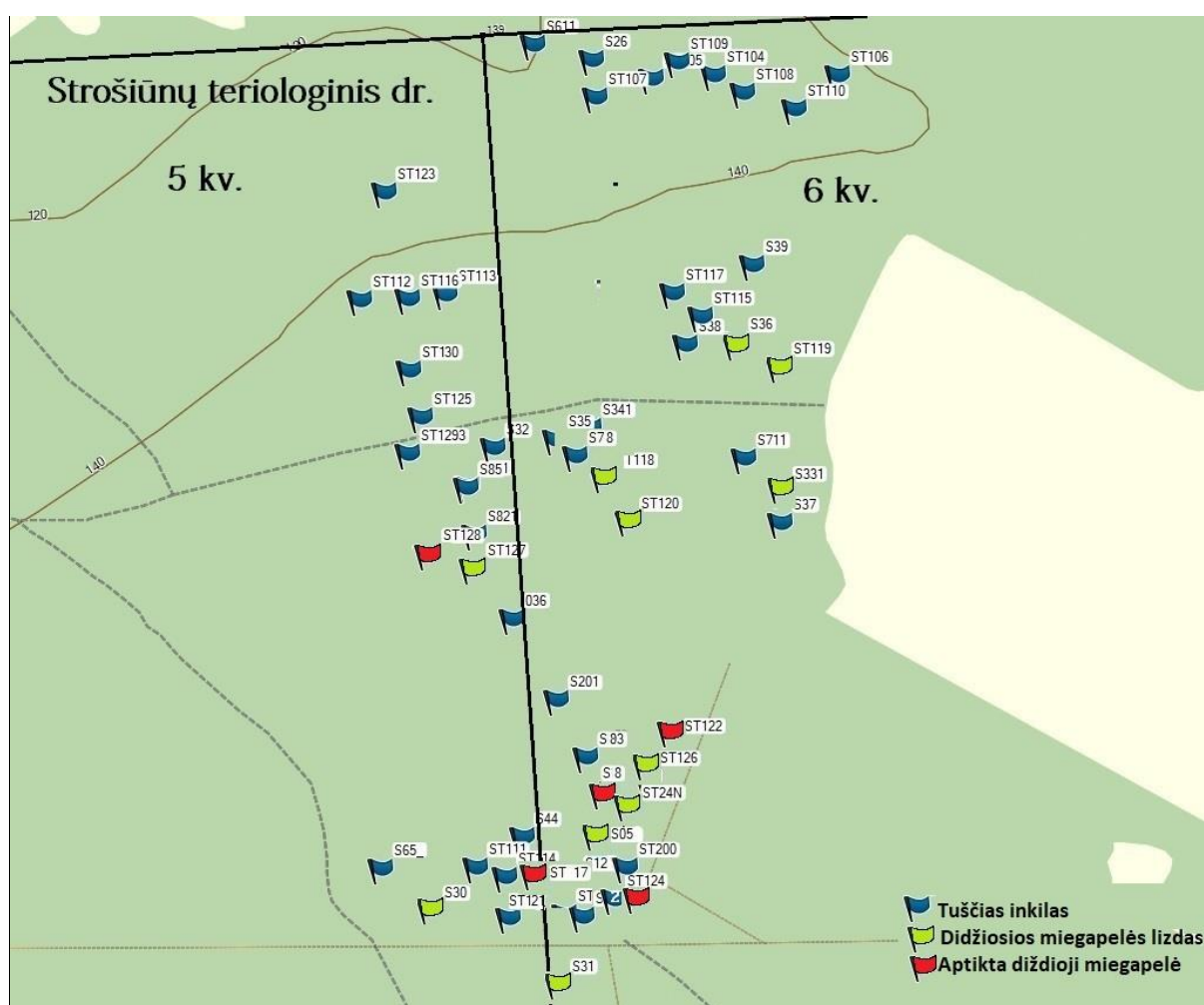

Rezultatai.

Strošiūnų teriologiniame draustinyje 2020-2021 m. registruotos **28 žinduolių rūšys** (4 lentelė). 2021 m. atlikti didžiųjų miegapelių tyrimai Kaišiadorių r. Strošiūnų teriologiniame draustinyje. 2020 m. iš viso buvo įkelti 36 inkilai trijuose draustinio kvartaluose. 2021 metais draustinyje papildomai buvo įkelti dar 27 inkilai.

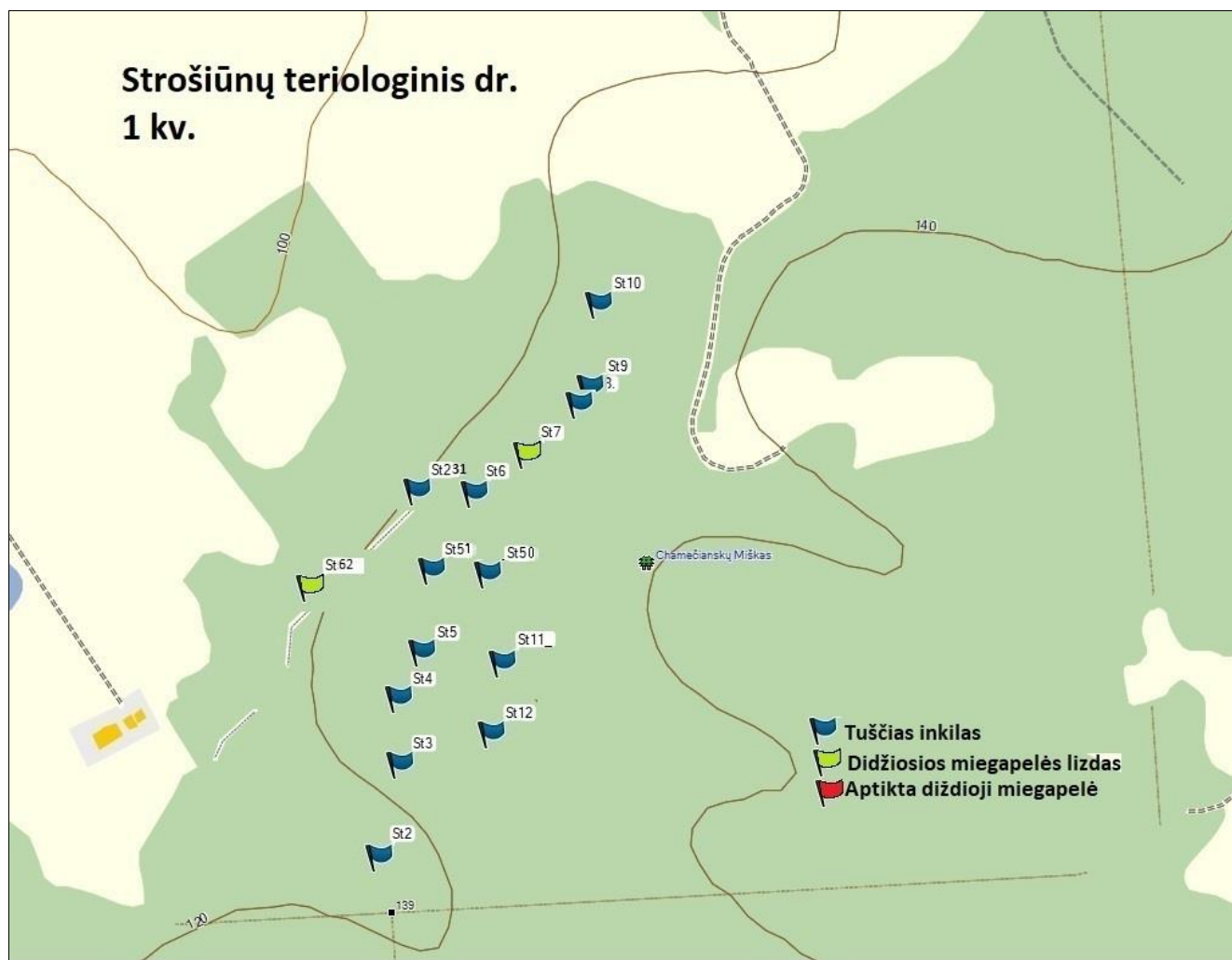
Darbai vykdyti vadovaujantis miegapelių paieškų metodiniais nurodymais (Juškaitis, 2000, 2009). Rezultatai pateikiami lentelėje, paveikslėliuose parodyti žemėlapiai su inkilų iškėlimo vietomis. Iš viso 2021 m. Strošiūnų teriologiniame draustinyje aptiktos 22 (4 ad, 18 juv.) didžiosios miegapelės (*Glis glis*) ir 2 lazdyninės miegapelė (*Muscardinus avellanarius*) (3 lentelė ir 3-4 pav.).

3 pav. Didžiųjų miegapelių monitoringas Strošiūnų teriologiniame draustinyje 2021 m.
Inkilų iškėlimo ir juose aptiktų miegapelių vietos

Strošiūnų teriologinio draustinio 5-6 kvartalai

4 pav. Didžiųjų miegapelių monitoringas Strošiūnų teriologiniame draustinyje 2021 m.
Inkilų iškėlimo ir juose aptiktų miegapelių vietos

Strošiūnų teriologinio draustinio 1 kvartalas

Šikšnosparnių monitoringo rezultatai Strošiūnų teriologiniame draustinyje 2020-2021 m.

Strošiūnų teriologinio draustinio teritorijoje, Strošiūnų miško 5, 6 kvartaluose, dviejuose taškuose 531242,6077031(LKS), 531170,6077494(LKS). 2020 m. gegužės mėn., buvo iškelti 8 inkilai šikšnosparniams. Po patikrinimo 2020 ir 2021m., šikšnosparnių ar jų veiklos požymių inkiluose neaptikta.

Draustinio teritorijoje, Strošiūnų miško 1, 5, 6 kvartaluose 2021 m rugpjūčio mėn. 05 ir 11 dienomis, naudojant ultragarso detektorius „Echo Meter Touch 2 Pro Android“ buvo atliktas šikšnosparnių monitoringas. Aptiktos sekančios šikšnosparnių rūšys:

1. *Barbastella barbastellus* – Europinis plačiaausis (Lietuvos saugomų rūšių sąrašas, Europos Bendrijos svarbos rūšis)
2. *Eptesicus serotinus* – Vėlyvasis šikšnys (Lietuvos saugomų rūšių sąrašas)
3. *Pipistrellus nathusii* – Natuzijaus šikšniukas
4. *Myotis daubentonii* – Vandeninis pelėausis

Apskaitos atliktos 1 kvartalo trijuose taškuose, koordinatės (LKS) – 531163, 6077797 ; 531125, 6077948; ; 531750, 6078030 ir 5 – 6 kvartaluose šešiuose taškuose, koordinatės (LKS) – 531157, 6077781; 531189, 6077464; 531232, 6077035; 531588, 6077038; 531205, 6077295; 531430, 6077498 (LKS).

Darbo išvados. Gausos vertinimas. Rekomendacijos

1. Strošiūnų teriologiniame draustinyje 2020-2021 m. registruotos 28 žinduolių rūšys.
2. 2015 m. vykdytame Lietuvoje saugomų žinduolių sąraše esančių didžiųjų miegapelių monitoringe draustinyje buvo iškelti 67 inkilai. Iš viso aptikta 15 didžiųjų miegapelių.
3. 2020 m. iškelti 36 inkilai didžiosioms miegapelėms. Inkiluose iš viso aptiktos 6 pavienės didžiosios miegapelės penkiuose skirtinguose inkiluose ir 7 inkiluose rasti didžiųjų miegapelių veiklos požymiai.
4. 2021 metais draustinyje papildomai buvo įkelti dar 27 inkilai.
5. 2021 metais 64 inkiluose aptiktos 22 (4 suaugę ir 18 jauniklių) didžiosios miegapelės ir 2 lazdyninės miegapelės.
6. Draustinyje didžiųjų miegapelių populiaciją galima laikyti gyvybinga, tačiau reikalingi detalesni tyrimai ir apsauga.
7. Šis draustinis išlieka labai svarbus siekiant išsaugoti didžiąsias miegapelės Lietuvoje.
8. Atlikus šikšnosparnių monitoringą Strošiūnų teriologinio draustinio teritorijoje, Strošiūnų miško 1, 5, 6 kvartaluose buvo aptiktos 4 šikšnosparnių rūšys. Dvi iš jų – vėlyvasis šikšnys ir Europinis plačiaasis yra Lietuvos saugomų rūšių sąraše, o pastaroji rūšis yra ir Europos Bendrijos svarbos rūšių sąraše. Strošiūnų teriologinis draustinis būtų svarbi teritorija europinio plačiaausio apsaugai.
9. Norint užtikrinti minėtų saugomų žinduolių apsaugą rekomenduojame draustinyje nevykdyti medžių ir krūmų kirtimo, išskyrus sanitarinius kirtimus, nepažeisti miško paklotės ir joje augančių žolinių augalų. Nesutrikdyti miško hidrorėžimo. Kas 3 – 5 metai iškelti inkilų didžiosioms miegapelėms ir šikšnosparniams.

Literatūra

Balčiauskas L., ir kt., 2016. Europos bendrijos svarbos rūšių monitoringo metodikos. Žinduoliai, žuvis, varliagyviai, ropliai, moliuskai, vabzdžiai ir augalai. Vilnius: Gamtos tyrimų centras, Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos. 404 p.

Juškaitis R. 2000. Miegapelių paieškos metodiniai nurodymai. Kn.: Aplinkotyra. Mokomoji knyga jaunimui. II dalis. Utena: 146–149.

Juškaitis R. 2009. Miegapelės. Kn.: Arbačiauskas K. (sud.). Gyvūnijos monitoringo metodai. Vilnius, Vilniaus universiteto Ekologijos institutas: 132–136.

Juškaitis R., v. Malinauskas. 1997. Kn. Draustiniai miegapelėms. Lietuvos gamtos fondas, Kaišiadorių rajono savivaldybė.

Malinauskas V., 1998. Kn. Kaišiadorių rajono gyvūnijos atlasas 1986-1997 m. Vilnius, „Gamtos pasaulis“.

FOTOGALERIJA

Didžioji miegapelė Štrošiūnų teriologiniame draustinyje. K. Martinaičio nuotrauka

Natuzijaus šikšniukai. R.Juškaitio nuotrauka

Didžiosios miegapelės noriai užima inkilus. K. Martinaičio nuotrauka

Tikrinamas inkilų miegapelėms užimtumas. S. Rumbučio nuotrauka

Didžiosios miegapelės į inkilus prineša sausų medžių lapų. K. Martinaičio ir S. Rumbučio nuotraukos

Didžiosios miegapelės veiklos požymiai (ekskrementai inkile). K. Martinaičio nuotrauka

Draustinyje iškelti inkilai šikšnosparniams S. Rumbučio nuotrauka

Vėlyvasis šikšniukas. R. Juškaičio nuotrauka

Strošiūnų teriologiniame draustinyje 2020-2021 m. registruotos 28 žinduolių rūšys

Būrys: Porakanopiai (*Artiodactyla*)

Briedis - *Alces alces*

Taurusis - elnias *Cervus elaphus*

Stirna - *Capreolus capreolus*

Šernas - *Sus scrofa* Linnaeus,

Būrys: Plėšrieji žinduoliai (*Carnivora*)

Rudoji lapė - *Vulpes vulpes*

Usūrinis šuo - *Nyctereutes procyonoides*

Barsukas - *Meles meles*

Miškinė kiaunė - *Martes martes*

Juodasis šeškas - *Mustela putorius*

Žebenkštis - *Mustela nivalis*

Būrys: Kiškiažvėriai (*Lagomorpha*)

Pilkasis kiškis - *Lepus europaeus*

Būrys: Graužikai (*Rodentia*)

Paprastoji voverė - *Sciurus vulgaris*

Dirvinė pelė - *Apodemus agrarius*

Geltonkaklė pelė - *Apodemus flavicollis*

Didžioji miegapelė - *Glis glis*

Lazdyninė miegapelė - *Muscardinus avellanarius*

Pelė mažylė - *Micromys minutus*

Pievinis pelėnas - *Microtus agrestis*

Paprastasis pelėnas - *Microtus arvalis*

Rudasis pelėnas - *Myodes glareolus* sin. *Clethrionomys glareolus*

Būrys: *Eulipotyphla*

Šiaurinis baltakrūtis ežys - *Erinaceus roumanicus*

Būrys: Vabzdžiaėdžiai (*Soricomorpha*)

Kurmis *Talpa europaea*

Paprastasis kirstukas - *Sorex araneus*

Kirstukas nykštukas - *Sorex minutus*

Būrys: Šikšnosparniai (*Chiroptera*)

Europinis plačiaausis - *Barbastella barbastellus*

Vėlyvasis šikšnys - *Eptesicus serotinus*

Vandeninis pelėausis - *Myotis daubentonii*

Natuzijaus šikšniukas - *Pipistrellus nathusii*

Europinio plačiausio vasaros monitoringo duomenų registracijos forma

Stebėjimo vietos/ taško koordinatės	Oro temperatūra	Vėjuotumas (nurodoma remiantis orų prognoze)	Debesuotumas (nurodyti: giedra, su pragiedruoliais, apsiniaukę)	Signalo įrašo kodas/ Nr.	a. Šikšnosparnio rūšis (rūšį nurodo stebėtojas lauko sąlygomis)	b. Vizualiniai pastebėjimai (šikšnosparnių skraidymo aukštis, pobūdis, vieta, dydis)	Vidutinis signalų skaičius per minutę stebėjimo taškui (vietai) (pildo šikšnosparnių ultragarso signalų analizę atliekantis asmuo)	Šikšnosparnio Rūšis (rūšį nurodo ir tikslina šikšnosparnių ultragarso signalų analizę atliekantis asmuo)	Pastabos
531189 6077464 (LKS)	18° C	3 -4 m / s	Apsiniaukę	Nr.2.	Barbastella barbastellus	8 –10 metrų aukštyje, kvartalinės vieta	Nuo 5 iki 8 signalų per min.	Barbastella barbastellus	
531232, 6077035 (LKS)	18° C	3 – 4 m/s	Apsiniaukę	Nr.4.	Barbastellus barbastellus,	5 –8 metrų aukštyje	Nuo 4 iki 7 signalų per min.	Barbastella barbastellus	
531588, 6077038 (LKS)	18° C	3-4 m/s	Apsiniaukę	Nr.7.	Barbastella barbastellus	6 -10 metrų aukštyje	Nuo 5-7 signalų per min.	Barbastella barbastellus	
531205, 6077295 (LKS)	17° C	3-4 m/s	Apsiniaukę	Nr.8.	Barbastella barbastellus	7-10 metrų aukštyje	2-6 signalų per min.	Barbastella barbastellus	
531430, 6077498 (LKS)	17° C	3-4 m/s	Apsiniaukę	Nr.9.	Barbastella barbastellus	9-8 metrų aukštyje	3-5 signalų per min.	Barbastella barbastellus	
531157, 6077781 (LKS)	17°C	3-4 m/s	Apsiniaukę	Nr.10.	Neaptikta	-	-	Neaptikta	
531163, 6077797 (LKS)	17° C	3-4 m/s	Apsiniaukę	Nr.11.	Barbastella barbastellus	8-10 metrų aukštyje	2-5 signalų per min.	Barbastellus barbastellus	
531750, 6078030 (LKS)	17°C	3-4 m/s	Apsiniaukę	Nr.12	Barbastella barbastellus	7-11 metrų aukštyje	3-6 m/s	Barbastella barbastellus	
531125, 607798 (LKS)	17°C	3-4 m/s	Apsiniaukę	Nr.13.	Neaptikta	-	-	Neaptikta	